

Lærer inhabil ved karaktergivning grundet nabostrid. Manglende stillingtagen. Substitution

En gymnasielærer var nabo til en af sine elever. Mellem læreren og elevens familie var der en nabostrid som bl.a. omfattede en retssag om skellet mellem de to nabogrunde og en hegns sag. Nabostriden var aktuel og kulminerede det forår eleven skulle til eksamen.

Ombudsmanden udtalte at for beslutninger om års- og eksamens karakterer gælder uskrevne forvaltningsretlige grundsætninger om inhabilitet hvis indhold i vidt omfang svarer til de udtrykkelige regler i forvaltningsloven. På den baggrund mente ombudsmanden at læreren havde været inhabil i forbindelse med fastsættelse af elevens årskarakter og eksamens karakter efter grundsætningen i forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 5, og at læreren efter grundsætningen i forvaltningslovens § 6, stk. 1, skulle have underrettet gymnasiet om den mulige inhabilitet.

Ombudsmanden kritiserede at gymnasiet ikke havde taget udtrykkelig stilling til lærerens habilitet og spørgsmålet om substitution af den inhabile lærer. Hvis en lærer er inhabil, mente ombudsmanden at en skole først bør undersøge om det er praktisk muligt at undervise eleven i en anden klasse i den inhabile lærers timer. Er det ikke muligt, bør en anden lærer overvære undervisningen (og vurdere eventuelle skriftlige opgaver) og dernæst fastsætte årskarakteren. I en eksamenssituation bør substitution foretages ved at en anden lærer eksaminerer eleven.

Ombudsmanden kritiserede også at Undervisningsministeriet ikke havde påtalt gymnasiets manglende stillingtagen. Ombudsmanden henstillede at ministeriet på ny henleder bl.a. gymnasiernes opmærksomhed på de gældende habilitetsregler.

(J.nr. 2006-2162-709).

5. februar 2008

2008-17-1

Forvaltningsret:
1114.1
2.3

B, der var lærer på et gymnasium i hovedstadsområdet, var nabo til en af sine elever, C. C's far, A, klagede til ombudsmanden over at B havde været inhabil i forbindelse med fastsættelsen af C's års- og eksamenskarakterer.

Det fremgik af sagens akter at der i mange år havde været uenighed om placeringen af skellet mellem A's og B's ejendomme. I 2002 blev der iværksat en undersøgelse af hvor skellet skulle gå. Der blev afholdt en skelforretning, og sagen kom for Retten i X-by hvor A (...) fik medhold i at han havde vundet hævde på en del af B's ejendom. Der blev ført en omfattende korrespondance mellem A og B uden at de kunne nå til enighed om placeringen af et hegn. I januar 2005 havde A kontroverser af ikke uvæsentlig art og omfang med B om placeringen af hegnet (bl.a. blev politiet tilkaldt). A indbragte (...) sagen for hegnssynet, og på et møde med hegnssynet (...) kom det til en meningsudveksling mellem A og B om C's karakterer.

Det fremgår også at A havde holdt møder i 2004 og 2005 med rektor for Y Gymnasium da han nærede tvivl om B's objektivitet ved C's kommende eksamen. A's henvendelser til rektor førte ikke til at der blev udpeget en anden eksaminator.

I brev af 9. juni 2005 klagede A til rektor for Y Gymnasium over C's års- og eksamenskarakter i faget idræt. Han anførte at B var inhabil på grund af nabostridigheder mellem ham og B i forbindelse med skelsagen. Han klagede også over at B havde brudt sin tavshedspligt da hun på mødet med hegnssynet den (...) havde udtalt at hun ikke var den eneste der havde givet C så lav en karakter. A henviste til at han ved to tidligere møder med rektor havde udtrykt tvivl om B's objektivitet ved den kommende eksamen grundet nabostriden.

Y Gymnasium bad efterfølgende censor om bemærkninger til klagen. Den 22. juni 2005 blev A partshørt over censors svar af 20. juni 2005 og B's svar af henholdsvis 13. og 17. juni 2005. Svarene angik alene begrundelsen for fastsættelsen af C's års- og eksamenskarakter.

I brev af 8. august 2005 til rektor bad A om yderligere oplysninger vedrørende afviklingen af C's eksamen. Han gentog endvidere sin klage over B's brud på tavshedspligten.

Y Gymnasium besvarede den 17. august 2005 A's spørgsmål og skrev desuden at B beklagede at hun i ophidselse havde svaret som hun havde, på mødet med hegnssynet.

A skrev den 23. august 2005 til rektor og fastholdt synspunktet om B's inhabilitet ved C's eksamen i idræt.

Y Gymnasium traf afgørelse i sagen den 24. august 2005. Gymnasiet afviste klagen på baggrund af censors og B's skriftlige svar på A's klage. Gymnasiet mente ikke at hegnssynssagen og hvad der var passeret privat mellem A og B, gjorde hende inhabil i forbindelse med afgivelse af års- og eksamenskarakter for C.

A klagede den 7. september 2005 over afgørelsen til Undervisningsministeriet. Rektor for Y Gymnasium kommenterede i brev af 31. oktober 2005 til ministeriet A's klage. Rektor skrev bl.a. følgende:

"Siden min ansættelse på (Y) Gymnasium (...) har jeg gennem mit daglige arbejde lært (B) at kende som en på alle måder og i alle forhold kompetent og fuldt ud professionel lærer. Det er en af grundene til at jeg på intet tidspunkt har draget hendes habilitet som lærer for (A)'s datter (C), i tvivl. Jeg har derfor ikke fundet anledning til at gribe til nogle af de foranstaltninger som jeg har drøftet med (A), og som han nævner i sit indlæg.

En anden årsag er at det hold som (C) gik på i idræt på mellemniveau, havde cand.scient. (D) der har fem års undervisningserfaring som idrætslærer på (Y) Gymnasium bag sig, som lærerkandidat under hele forløbet. Der har således været to lærere til løbende at vurdere (C)'s præstationer, og de har været enige om vurderingerne af (C)'s faglige niveau i forbindelse med de bekendtgørelsespligtige evalueringer.

Ved den mundtlige eksamen er der i det danske eksamenssystem altid en fremmed censor til stede. Censors tilstedeværelse opfatter jeg som en garanti for en fair og retfærdig behandling af den enkelte elev, og i (C)'s tilfælde er der netop også fuld overensstemmelse mellem censors vurdering af (C)'s præstation og (B)'s.

Ud fra ovenstående har jeg derfor heller ikke under korrespondancen ønsket at tage stilling til spørgsmålet om (B)'s habilitet som lærer for (A)'s datter.”

B kommenterede i brev af 8. november 2005 til ministeriet A's klage. Hun skrev at hun naturligvis havde behandlet C korrekt og venligt, at hun havde tilbudt C ekstrahjælp efter skoletid, og at der ved fastsættelsen af både års- og eksamenskarakter havde været fuld enighed om bedømmelsen mellem de forskellige lærere.

A blev partshørt over rektors og B's udtalelser, men havde ikke yderligere bemærkninger til sagen.

Undervisningsministeriet traf den 6. januar 2006 afgørelse i sagen. Ministeriet fastholdt gymnasiets afgørelse med bl.a. følgende begrundelse:

”Efter behandling af klage over karaktergivningen er det ministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at betvivle, at såvel årskaracteren som prøvekaracteren er givet på et objektivt og sagligt grundlag. Årskaracteren er tildelt på baggrund af en løbende evaluering af din datters udbytte af undervisningen, hvor der i årets løb fra skolens side endvidere er givet forskellige tilbud til (C) med henblik på, at hun kunne forbedre sit standpunkt. (C) må derfor have vidst, at hendes standpunkt lå lavt. Da skolens rektor, som den pædagogisk ansvarlige, tillige vurderer, at årskaracteren, som der var enighed om mellem de to lærere, ikke er påvirket af usaglige hensyn, vil ministeriet derfor støtte skolen i vurderingen af, at karakteren skal fastholdes.

Med hensyn til prøvekaracteren kan det oplyses, at baggrunden for det centralt fastsatte krav om anvendelsen af ekstern censur ved de mundtlige prøver bl.a. er at sikre, at eksaminanderne får en ensartet og retfærdig behandling, og at deres præstationer får en pålidelig bedømmelse. Der er derfor ikke grundlag for at betvivle karakterens rigtighed, en karakter som eksaminator og censor var enige om.

Ministeriet giver således rektor medhold i, at såvel din datters årskaracter og prøvekaracteren skal opretholdes som værende givet på et sagligt og pålideligt grundlag, samt at den omhandlede nabotvist ikke anses for at have påvirket vurderingen af (C)'s præstationer med den følge, at der skal ske ombedømmelse eller tilbud om en ny prøve.

Med hensyn til dit anbringende over for skolen om, at idrætslæreren har brudt sin tavshedspligt ved over for 3. mand at oplyse, at din datter får lave karakterer i andre fag – hvor idrætslæreren efter det oplyste har erkendt, at hun har forløbet sig – har ministeriet ikke til hensigt at foretage sig yderligere.”

A klagede til mig med brev modtaget her den 3. juli 2006 over ministeriets afgørelse. Han gentog at B havde været inhabil på grund af den dengang verserende skelsag. Efter at have gennemgået sagens akter bad jeg den 31. oktober 2006 Undervisningsministeriet og Y Gymnasium om en udtalelse i sagen.

Y Gymnasium skrev i brev af 13. november 2006 følgende:

”Som det er fremgået af sagen tidligere, mener vi ikke på nogen måde, at idrætslærer (B) har optrådt på en uprofessionel måde og ladet den omtalte hegnssag have nogen som helst indflydelse på eksamen og karakter.

Dette er meddelt (A) i brev af 24.08.2005. Vi mener tværtimod, at idrætslærer (B) har gjort alt, hvad der er muligt for at undgå, at der skulle ske en negativ forskelsbehandling.

Endvidere mener vi, at *censors tilstedeværelse* jo netop skal *sikre elevens retsstilling* og dermed et ordentligt eksamensforløb såvel som en retfærdig karakter. Censor meddelte efterfølgende skriftligt, at der var enighed om karakteren.”

B skrev i brev af samme dato følgende:

"Insinuationen om, at lærerkollegiet på (Y) Gymnasium ville have givet (C) vanskeligheder på grund af hendes fars brevskrivning er anstødelig, og frygten ubegrundet. (Y) Gymnasium giver sig ikke af med at straffe elever, hvis forældre skaber problemer; man hjælper unge mennesker med at blive så gode studenter som de nu formår. Da det således ikke har været vanskeligt at holde evalueringen af (C) adskilt fra hendes fars nabostrid, vil jeg ikke her gå ind i den gamle sag, men henvise til vedlagte brevveksling, til de der måtte ønske en anden side af sagen end (A)'s forregnede udlægning. Jeg skal her blot redegøre for situationen i de forhold vedrørende (C)'s idrætsundervisning og evaluering som giver (A) bekymring.

...

(C) blev undervist og evalueret uden skelen til familiens nabostrid. Min kollega på klassen, (D), kendte intet til forholdet før han blev involveret ved (A)'s klage efter eksamen 2005. (D) og jeg var bekymrede over (C)'s lave niveau i fagets teoridel, og i løbet af vinteren havde vi en længere samtale med hende (...) om, hvor og hvordan hun kunne forbedre indsats og udbytte. Vi var efterfølgende frustrerede over, at hun ikke formåede at tage vore anvisninger til sig.

Det var tydeligt, at vi havde at gøre med en overordentlig svag elev, og i forsøg på at styrke hendes selvtillid overtalte jeg hende til at melde sig til at spille med i volleyturneringen, selvom hun ikke selv mente, at hun var god nok. Jeg sørgede derefter personligt for, at hun fik plads på holdet.

Jeg vidste, at (C)'s svageste side var teorien, og en dag, ganske tæt på eksamen, mødte jeg (C) i skolegården, og tilbød hende min hjælp hvis hun skulle have lyst og tid. Jeg kan ikke forestille mig, at (C) vil benægte disse forhold, uanset hvad hendes far vurderer, at hun kan huske.

Da årskaraktererne skulle gives, var det (D) som først gav sin vurdering af alle elevernes niveau, idet han – trods adskillige års erfaring – var i en pædagogikumstilling, og skulle vise, at han også mestrede denne side af lærergerningen. Vi var fuldt enige om evalueringen af (C).

På et møde med Hegnssynet fremførte jeg, at jeg kunne få indtryk af, at (A) ønskede at genere mig, ved for eksempel at miskreditere mig overfor min rektor. Herefter meddelte (A) at jeg havde givet hans datter 5, og forsøgte at gå videre med en beskrivelse af, hvor lav en karakter det var, da Hegnssynet standsede diskussionen. Jeg udtalte mig ikke om (C)'s engelskkarakter. Jeg var slet ikke klar over, at hun var så svag i engelsk, og hvis ikke (A) selv havde oplyst det, ville jeg stadig ikke have kendt til det. Jeg vidste, at hun ikke kunne nok biologi, eftersom det er en væsentlig del af idrætsteorien. Denne viden gav mig anledning til bemærkningen: 'Jeg er vist ikke den eneste der har givet hende så lav karakter'. Det var hverken rette sted eller tidspunkt til at diskutere (C)'s svage niveau, og det var mig en gåde, hvorfor (A) ville bringe sin datters manglende evner ind i en strid om en stump jord og anbringelsen af et hegn. (A)'s konklusioner er altså, også her, baseret på misforståelse eller mangel på indsigt.

Det turde synes overflødigt i et brev til ministeriet og ministerielle instanser, men – til oplysning til familien (A) – vil jeg alligevel anføre, at censor ved karakterfastsættelsen i forbindelse med eksamen skal meddele sin karakter først, og ved eventuel uenighed tæller censurs vurdering højest. Ved fastsættelsen af (C)'s karakter var der fuld overensstemmelse.

Det er min opfattelse, at personalet på (Y) Gymnasium har en høj grad af integritet, og til stadighed udviser stor diskretion. Jeg er sikker på, at hvis (C) havde meldt sig til 2. prøvforsøg som jeg foreslog i november 2005, ville hun have fået en hæderlig og reel behandling – igen."

Undervisningsministeriet har i en udtalelse af 20. november 2006 til mig anført bl.a. følgende:

"Som supplement til sagen kan det oplyses, at (A) i løbet af sin datters undervisningstid i idræt på højniveau fra skoleåret 2003 på (Y) Gymnasium, så vidt vides, ikke har henvendt sig til Undervisningsministeriet med anmodning om ministeriets vurdering af, om den pågældende idrætslærer kunne anses for at være inhabil. Efter det oplyste, jf. (Y) Gymnasiums brev af 31. oktober 2005, har skolen ikke ønsket at tage stilling til spørgsmålet.

Først i forbindelse med klage til ministeriet over årskaracteren og prøvekaracteren i idræt fremsættes spørgsmålet om lærerens inhabilitet.

Som det fremgår af ministeriets afgørelse af 6. januar 2006, har ministeriet ikke fundet anledning til at betvivle (Y) Gymnasiums oplysninger til sagen om, at såvel årskaracteren og prøvekaracteren er givet på et objektivt og sagligt grundlag.”

A kommenterede udtalelserne i brev af 12. februar 2007. Han skrev at han havde haft samtaler med rektor om problemstillingen, at han aldrig havde fået oplyst at gymnasiet ikke ville tage stilling til habilitetsspørgsmålet, og at han aldrig var blevet vejledt om at han kunne klage til ministeriet.

I brev af 20. februar 2007 bad jeg om myndighedernes bemærkninger til A's brev.

Y Gymnasium skrev i brev af 5. marts 2007 bl.a. følgende:

”Rektor benægter ikke, at der har været afholdt samtaler med (A) om denne problemstilling.

Som skolen har kommenteret i tidligere korrespondance – bl.a. i brev af 31. oktober 2005 – er der altid en censor til stede ved eksamen. Det er denne ’fremmed’, som bl.a. skal sikre, at eleven får en korrekt og fair behandling ved eksamen.

Vedr. spørgsmålet om, at (A) aldrig har fået oplyst, at han kunne klage til ministeriet, skal jeg henvise til vores brev fra 24. august 2005 til (A), hvor vi efter afvisning af klagen, oplyser at der i henhold til § 70 i bekendtgørelsen om studentereksamen og HF kan indgives ’en klage til Undervisningsministeriet inden for en frist på 14 dage fra dags dato’.”

Undervisningsministeriet henholdt sig i brev af 8. marts 2007 til Y Gymnasiums brev af 5. marts 2007 og anførte endvidere følgende:

”Undervisningsministeriet kan endvidere henholde sig til sin afgørelse af 6. januar 2006, idet bemærkes, at ministeriet på baggrund af sagens akter fortsat ikke finder anledning til at betvivle skolens vurdering af lærer (B)’s habilitet, som det kommer til udtryk i bl.a. skolens brev af 24. august og 31. oktober 2005 til (A).

Efter ministeriets opfattelse er det ikke sandsynliggjort, at nabostriden mellem lærer (B) og familien (A) har haft betydning for bedømmelsen af (C)’s præstationer.”

Ombudsmandens udtalelse

”Jeg har valgt at begrænse min undersøgelse til spørgsmålet om inhabilitet.

I forvaltningslovens § 2, stk. 1, bestemmes at loven gælder for behandlingen af sager hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed. Jeg udtalte i en tidligere sag at det ikke uden videre kunne fastslås at beslutninger om eksamenskarakterer er afgørelser i forvaltningslovens forstand (Folketingets Ombudsmands beretning for 1993, s. 315*). Undervisningsministeriet udarbejdede efterfølgende en redegørelse til Folketingets Retsudvalg hvori ministeriet skrev at forvaltningslovens bestemmelser om sædvanlige afgørelsessager ikke bør gælde for bedømmelser af de uddannelsessøgendes præstationer. Den opfattelse gav mig ikke anledning til bemærkninger (Folketingets Ombudsmands beretning for 1997, s. 316 ff*). Forvaltningslovens regler finder derfor ikke direkte anvendelse ved karaktergivning.

For beslutninger om års- og eksamenskarakterer gælder derimod uskrevne forvaltningsretlige grundsætninger hvis indhold i vidt omfang svarer til de udtrykkelige regler i forvaltningsloven.

I kapitel 2 i forvaltningsloven (nu lovbekendtgørelse nr. 1365 af 7. december 2007) er der fastsat regler om personlig, speciel inhabilitet. Reglerne i § 3, stk. 1, nr. 5, § 3, stk. 2 og 3, § 4, stk. 1, og § 6 har følgende ordlyd:

'§ 3. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis

...

5)

der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.

Stk. 2. Inhabilitet foreligger dog ikke, hvis der som følge af interessens karakter eller styrke, sagens karakter eller den pågældendes funktioner i forbindelse med sagsbehandlingen ikke kan antages at være fare for, at afgørelsen i sagen vil kunne blive påvirket af uvedkommende hensyn.

Stk. 3. Den, der er inhabil i forhold til en sag, må ikke træffe afgørelse, deltage i afgørelsen eller i øvrigt medvirke ved behandlingen af den pågældende sag.

§ 4. Bestemmelserne i § 3 gælder ikke, hvis det ville være umuligt eller forbundet med væsentlige vanskeligheder eller betænkelighed at lade en anden træde i den pågældendes sted under sagens behandling.

...

§ 6. Den, der er bekendt med, at der for den pågældendes vedkommende foreligger forhold, som nævnt i § 3, stk. 1, skal snarest underrette sin foresatte inden for myndigheden herom, medmindre det er åbenbart, at forholdet er uden betydning. For så vidt angår medlemmer af en kollegial forvaltningsmyndighed gives underretningen til myndigheden.

Stk. 2. Spørgsmålet om, hvorvidt en person er inhabil, afgøres af den i stk. 1 nævnte myndighed.

Stk. 3. Vedkommende må ikke selv deltage i behandlingen og afgørelsen af spørgsmålet om inhabilitet, jf. dog § 4, stk. 1 og 2. Dette gælder dog ikke på områder, hvor andet er fastsat i henhold til lov.'

Er der tale om inhabilitet?

Baggrunden for inhabilitetsreglerne er det grundlæggende krav om saglig forvaltning. Reglernes egentlige mål er forebyggelse af konkrete afgørelser af usaglig karakter. I reglerne er man imidlertid gået et skridt videre og har opstillet et forbud mod en række situationer som ikke med sikkerhed ville føre til konkret usaglige afgørelser, men som i sig selv kan indeholde en mere abstrakt risiko for det – eller i hvert fald af omverdenen (borgeren) med rette ville kunne opfattes som risikable: Situationer som dermed ville kunne nedbryde tilliden til myndighederne. Der etableres således en sikkerhedszone mellem den abstrakte risiko og den konkrete usaglighed. Se bl.a. John Vogter, Forvaltningsloven med kommentarer, 3. udgave, 3. oplag (2001), s. 151-153, og Hans Gammeltoft-Hansen mfl., Forvaltningsret, 2. udgave (2002), s. 252-253.

Hovedkriteriet vedrørende personlig, speciel inhabilitet fremgår af grundsætningen i § 3, stk. 1, nr. 5: at der 'foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed'. De tilfælde af inhabilitet som er nævnt i § 3, stk. 1, nr. 1-4, er særligt fremhævede tilfælde af dette generelle hovedkriterium. Bestemmelsen i nr. 5 kan f.eks. finde anvendelse i tilfælde af et nært venskab til eller omvendt et konstateret uvenskab over for den pågældende part i sagen.

Opsamlingsbestemmelsen i § 3, stk. 1, nr. 5, har bl.a. været brugt på tilfælde hvor der efter en konkret vurdering måtte vurderes at være et personligt modsætningsforhold af en vis styrke og med en vis gensidighed. Om praksis om modsætningsforhold og personlige interesser se bl.a. Hans Gammeltoft-Hansen mfl., Forvaltningsret, 2. udgave (2002), s. 257 f og s. 264 f, Østre Landsrets dom gengivet i UfR 1999, s. 689 f, John Vogter, Forvaltningsloven med kommentarer, 3. udgave, 3. oplag (2001), s. 194 ff, Jens Garde mfl., Forvaltningsret, Sagsbehandling, 6. udgave (2007), s. 104 f, og Steen Rønsholdt, Forvaltningsret, Retssikkerhed, Proces, Sagsbehandling, 2. udgave (2006), s. 255 f.

Vurderingen af om der er tale om inhabilitet, skal naturligvis tage udgangspunkt i den konkrete sag – de konkrete interesser, modsætningsforhold, styrken og karakteren. Men samtidig er det vigtigt at være opmærksom på at vurderingen skal være objektiv – i den forstand at pågældendes forhold til sagen ud fra en generel vurdering er egnet til at vække en vis tvivl om at han vil kunne behandle sagen uden at tilgodese usaglige eller i øvrigt uvedkommende hensyn, jf. Jens Garde mfl., Forvaltningsret, Sagsbehandling, 6. udgave (2007), s. 95, med omtalen af det dobbelte hensyn bag reglerne – både hensynet til at den konkrete afgørelse ikke bliver berørt af uvedkommende hensyn, men også et mere generelt hensyn til at skabe tillid til forvaltningen. Heraf fremgår også at bedømmelsen efter § 3, stk. 2, er objektiv i den forstand at personens individuelle forhold med hensyn til risikoen for at netop han vil lade sig påvirke af uvedkommende hensyn, er uden betydning.

Naboskab er ikke i sig selv omfattet af grundsætningen i § 3, stk. 1, nr. 5, men et nært venskab mellem naboer eller en aktuel tvist af en vis betydning kan være omfattet af bestemmelsen.

I det konkrete tilfælde havde der været en alvorlig og længerevarende konflikt mellem (A) og (B). Skelsagen kom for retten, og konflikten kulminerede i foråret 2005 hvor (C) gik til eksamen.

Uanset (B)'s mulige evne til at undervise og evaluere (C) uden skelen til nabostriden mener jeg på ovennævnte baggrund at (B) var inhabil ved bedømmelsen af (C)'s præstationer i idræt.

Underretning om mulig inhabilitet

Efter grundsætningen i forvaltningslovens § 6, stk. 1, skal den der er bekendt med at være i en af de inhabilitetssituationer som er nævnt i grundsætningen i § 3, stk. 1, snarest underrette sin foresatte inden for myndigheden om det, medmindre det er åbenbart at forholdet er uden betydning. Hermed menes at det skal være åbenbart at der ikke kan være tale om inhabilitet. Derimod gælder underretningspligten fortsat selv om den muligt inhabile ikke mener at ville lade sig påvirke af en inhabilitet. Det følger af bestemmelsen at området for underretningspligten ikke alene omfatter de tilfælde hvor der må antages at være tale om inhabilitet, men også tilfælde hvor inhabilitet ikke på forhånd åbenbart kan udelukkes. Se bl.a. den sag der er gengivet i Folketingets Ombudsmands beretning for 1987, s. 119 ff*.

(B) burde have underrettet (Y) Gymnasium om at der forelå et tilfælde hvor inhabilitet ikke på forhånd åbenbart kunne udelukkes. Gymnasiet burde have taget stilling til (B)'s habilitet, og Undervisningsministeriet burde have påtalt den manglende stillingtagen over for gymnasiet.

Substitution

Det følger af bestemmelsen i grundsætningen i forvaltningslovens § 3, stk. 3, at den der er inhabil, ikke må medvirke ved sagens behandling. Den pågældendes funktion må derfor i almindelighed varetages af en anden.

Undtagelsesbestemmelsen i § 4, stk. 1, er tiltænkt et snævert anvendelsesområde. Af undtagelsesbestemmelsen fremgår at bestemmelsen i § 3 ikke gælder hvis det vil være umuligt eller forbundet med væsentlige vanskeligheder eller betænkelighed at lade en anden træde i den pågældendes sted under sagens behandling. Et eksempel er en situation hvor en sags hastende karakter gør det umuligt eller vanskeligt at foretage substitution, og tilfælde hvor den fornødne sagkundskab ikke vil kunne opnås ved substitution, jf. Jens Garde mfl., Forvaltningsret, Sagsbehandling, 6. udgave (2007), s. 132.

I et tilfælde som det foreliggende kan substitution med hensyn til fastsættelse af årskaracteren løses ved at eleven i det fag hvor læreren er inhabil, bliver undervist i en anden klasse, eller subsidiært ved at en anden lærer overværer undervisningen i et vist antal timer og efterfølgende vurderer elevens standpunkt i faget og fastsætter årskaracteren. Indgår der skriftlige opgaver i grundlaget for årskaracteren, må den anden lærer også vurdere dem.

Efter min opfattelse bør skolen først undersøge om det er praktisk muligt at undervise eleven i en anden klasse i den inhabile lærers timer. Er det ikke muligt, bør en anden lærer i nødvendigt omfang overvære undervisningen (og vurdere eventuelle skriftlige opgaver) og fastsætte årskaracteren.

I en eksamenssituation bør substitution foretages ved at en anden lærer eksaminerer eleven.

I den konkrete sag har en anden lærer (lærerkandidaten) overværet undervisningen og medvirket ved vurderingen af eleven. Det er dog ikke sket for at kompensere for lærerens inhabilitet, men skyldes et andet – og i denne forbindelse tilfældigt – forhold. Det er ikke oplyst om gymnasiet har overvejet at lade eleven modtage undervisning i idræt i en anden klasse og at afbøde inhabiliteten ved at en anden lærer eksaminerede eleven.

Jeg mener at (Y) Gymnasium burde have taget udtrykkelig stilling til spørgsmålet om substitution, og at Undervisningsministeriet burde have påtalt den manglende stillingtagen over for gymnasiet.

Generel vejledning til gymnasier mfl. om inhabilitet

Undervisningsministeriet har i brev af 20. august 1998 til rektorer og forstandere for alle gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen vejledt skolerne om nogle spørgsmål om inhabilitet. På baggrund af den konkrete sag – hvor i øvrigt hverken gymnasiet eller ministeriet har henvist til brevet fra 1998 – henstiller jeg at ministeriet på ny henleder bl.a. gymnasiernes opmærksomhed på de gældende habilitetsregler.

Konklusion

Uanset (B)'s mulige evne til at undervise og evaluere (C) uden skelen til nabostriden mener jeg at hun var inhabil ved bedømmelsen af (C)'s præstationer i idræt.

Hun burde have underrettet (Y) Gymnasium om at der var tale om et tilfælde hvor inhabilitet ikke på forhånd åbenbart kunne udelukkes. Gymnasiet burde have taget stilling til (B)'s habilitet, og Undervisningsministeriet burde have påtalt den manglende stillingtagen over for gymnasiet.

Jeg mener at (Y) Gymnasium burde have taget udtrykkelig stilling til spørgsmålet om substitution, og at Undervisningsministeriet burde have påtalt den manglende stillingtagen over for gymnasiet.

Jeg har ikke grundlag for at henstille til Undervisningsministeriet at genoptage den konkrete sag. Dette skyldes dels den tid der er gået siden (C)'s eksamen, dels at myndighederne allerede har vurderet at karakterfastsættelsen var korrekt, og at inhabiliteten derfor ikke kan antages at have haft væsentlig betydning for vurderingen af (C)'s præstationer i idræt. Jeg har imidlertid henstillet at ministeriet på ny henleder bl.a. gymnasiernes opmærksomhed på de gældende habilitetsregler.

Jeg har gjort (Y) Gymnasium og Undervisningsministeriet bekendt med min opfattelse.

...

Jeg foretager mig herefter ikke mere i sagen.”

NOTER: (*) FOB 1987, s. 119, FOB 1993, s. 315, og FOB 1997, s. 316.